

CD RELIGIEUS

Lichtmis in Rome
Arcadelt

Met deze cd gooit het Britse koor Musica Contexta hoge ogen. De titel zegt echter niet alles. Allereerst wordt er muziek uit vier bronnen uitgevoerd. De hoofdmoot komt van de omstreeks 1506 in Luik geboren Jacob Arcadelt, een groot polyfonist die de Romeinse en de Vlaams-Bourgonische stijl perfect samenbracht en in de Sixtijnse kapel werkte. Van de grote Palestrina, de opvolger van Arcadelt in Rome, staat er het perfect bij Lichtmis passend motet *Senex puerum portabat*, terwijl er ook werk is van de Spaanse toondichter Andreas de Silva. Hij was ook in Italië actief, schreef krachtige, expressieve melodieën en werd door Arcadelt op handen gedragen. Een aantal gregoriaanse kerkzangen maakt ten slotte de rest van de nummers uit. Historisch verlaten we dan wel de renaissanceperiode, want dit gregoriaans hoort bij het contrareformatische muziek-

programma van het Concilie van Trente en dat pas kwam pas goed op gang in het eerste kwart van de zeventiende eeuw.

Echt wakker liggen de samenstellers niet van deze sprong in de tijd. Eigenlijk willen ze ons een soort 'kerkentocht op Lichtmis' aanbieden, waarbij de luisteraar in Rome van kerk naar kerk trekt en bij dit kerkelijke feest passende muziek in allerlei uitvoeringsstijlen te horen krijgt. Eenheid van stijl is zelfs bij voorbaat uitgesloten, net omdat het muzikale beeld in die tijd zo rijkelijk en verscheiden was. Wij denken meestal dat Rome alleen maar zijn eigen wil en traditie wil opleggen, maar vergeten daarbij hoezeer de Eeuwige Stad ook vanouds een slokop was inzake invloeden van buitenaf. Deze cd toont dat goed aan en het is uitstekend dat de wereld van de oude muziek, waarin steeds meer wordt gestreefd naar de enige ware uitvoeringspraktijk en klankbeeld, gewezen wordt op het feit dat de geschiedenis nimmer homogeen was, maar veler verbrokken en verscheiden, kortom echt levendig. (JC)

Le Divin Arcadelt, De Silva, Palestrina, *Candlemas in Renaissance Rome*, Chandos, reeks Chaconne (distributie Codaex), CHAN0779 door Musica Contexta met The English Cornett and Sackbut Ensemble, 22,25 euro.

CD KLASSIEK

Lunatieke muziek
Dowland en co

De maan schijnt een bijzondere aantrekkingskracht uit te oefenen op mens en dier. Mechelaars weten dat natuurlijk al lang, of toch sinds hun poging om de maneschijn op de Sint-Romboutstoren te blussen. Maar ook in de muziek laat het lunatieke sporen na. Dat blijkt uit de schitterend geproduceerde cd *Lunarcy* waarop contratenor Lawrence Zazzo samen met luitspeelster Shizuko Noiri een prachtige serie liederen brengen die alle naar de maan verwijzen.

Veel van die liederen komen uit het prachtige Engelse repertoire uit de Tudortijd: Howells, Dowland en Campion. Vervolgens komen de baroksterren Purcell en Kapsberger aan bod. Opmerkelijk is echter dat het overzicht daar niet stopt, maar via Mozart (in transcriptie) en Schumann

doorloopt tot vandaag. Van de vorig jaar overleden componist van overwegend filmmuziek Geoffrey Burgon is een cyclus van zes liederen opgenomen en van de in 1951 geboren Rory Boyle zijn er twee *Love Lyrics* die bijzonder pittig overkomen na de veeleer preutse renaissanceliederen.

Uiteraard is een cd met solozang en luitbegeleiding intimistisch en weinig luidruchtig. Maar net door de enorme tijdspanne die de liedkeuze overspant, slaagt Lawrence Zazzo erin duidelijk te maken hoe geweldig wendbaar en veranderlijk zijn stem de verschillende stemmingen als melancholie, waanzin of romantisch avondlijk gedweep kan uitbeelden.

De opname is technisch uiterst geslaagd: hoewel de cd werd opgenomen in het Romaanse dorpskerkje van Tourinnes-la-Grosse valt de akoestiek netjes in de plooiën en blijft het intimistisch karakter behouden. Het enige wat we ons nog afvragen, is of er ooit muziek werd geschreven over de eerste maanlanding in 1969. Zo'n uniek feit zou toch op noten moeten gezet zijn. (JC)

Dowland, Purcell, Howells, Burgon, Boyle, *Lunarcy*, door Lawrence Zazzo (contratenor) en Shizuko Noiri (luit), Evil Penguin Records Classic (distributie Codaex), EPRC 010, 22,25 euro.

BOEK ROMAN

Verpleegster in Bastogne
Martin King

De Schotse geschiedkundige Martin King woont al jaren in België en is gefascineerd door de Tweede Wereldoorlog. Wanneer hij toevallig hoort over een in Congo geboren verpleegster die tijdens het Ardennenoffensief in Bastogne aan de slag zou zijn geweest, probeert hij haar op te sporen. Hij ontmoet de verpleegster, Augusta Chiwy, uiteindelijk in een rusthuis in Elsene. Op basis van wat zij nog kan en wil vertellen over die vreselijke dagen in

december 1944, schreef King de roman *De vergeten verpleegster*. De grote lijnen zijn waargebeurd en de meeste personages hebben echt bestaan, maar de details en dialogen verzon hij. „Ik wou het verhaal tot leven brengen”, legt hij uit.

Chiwy woonde in 1944 eigenlijk in Leuven, maar was een paar dagen op vakantie bij haar oom in Bastogne. Net op dat moment begint de Slag om de Ardennen. Jack Prior, een Amerikaanse legerarts vraagt Chiwy hem te helpen met de gewonden. Het Duitse leger omcirkelt Bastogne. De stad wordt gebombardeerd, er is nauwelijks voedsel en de dokter en verpleegster hebben heel weinig materiaal ter beschikking. Toch zet Chiwy moedig door. Ze vergezelt dokter Prior zelfs op gevaarlijke ritten om gewonden te gaan ophalen.

De ervaringen in Bastogne lieten een diepe indruk na op Augusta Chiwy. Nadien praatte ze een tijd niet. Met haar man, die ze tijdens de slag ontmoette, en haar kinderen had ze het bovendien nooit over de oorlog.

Martin King verwerkt het historische verloop van het Arden-

nenoffensief op een boeiende manier in het verhaal van Chiwy. Hij schenkt ook ruim aandacht aan het racisme dat een zwarte verpleegster in de jaren 1940 te verwerken kreeg. Ten slotte slaagt hij er ook in om de gruwel van de oorlog tastbaar te maken.

Het enige probleem met het boek is dat Martin King een voortreffelijk historicus is, maar geen voortreffelijk romanschrijver. De scènes en details die hij invoegt om het verhaal levendig te maken, zijn niet altijd even geloofwaardig en de beschrijvingen niet altijd geslaagd. De grote verdienste van King is echter dat hij Augusta Chiwy op haar oude dag uiteindelijk de eer bezorgde die haar toekomt. Eind juni 2011 verhef minister van Landsverdediging Pieter De Crem haar tot ridder in de Kroonorde. (JVH)

Martin King, *De vergeten verpleegster. De onbekende heldin van Band of Brothers*, Lannoo, Tielt, 2011, 261 blz., 19,99 euro, ISBN 978 90 209 9867 2.

BOEK ACTUALITEIT

De Arabische Lente
Jorn De Cock

Journalist Jorn De Cock, die zelf in Beiroet woont, reist in de nasleep van de recente Arabische

revolutionaire bewegingen door het Midden-Oosten. Hij bezoekt het Tunesische stadje waar het allemaal begon, toen een jonge fruitverkoper er zich in december 2010 in brand stak. Hij belandt op de slagvelden in Libië en maakt de bevrijding van Tripoli mee. Syrië raakt hij niet binnen.

Eerder, in het boek *Arabische dageraad*, verkende De Cock reeds de culturele omslag in het Midden-Oosten. Nu vraagt hij zich af of de opstanden tot democratie zullen leiden. „Het Midden-Oosten zal nooit meer hetzelfde zijn als in de voorbije decennia. En dat allemaal als resultaat van nauwelijks acht maanden volksopstand”, meent hij nochtans.

Op basis van zijn talrijke contacten hoopt De Cock dat de revolutie uitloopt in een mentale

hereniging van het hele Middellandse-Zeegebied, maar wellicht is daarvoor eerst een ingrijpende mentaliteitsverandering nodig. Of allerlei religieuze en politieke groepen dat zullen toelaten, is een andere vraag. „Geen enkel gevoel is sterker dan de hoop”, besluit de journalist. (EDS)

Jorn De Cock, *Arabische Lente. Een reis tussen revolutie en fatwas*, Bezige Bij, Antwerpen, 2011, 336 blz., 15,90 euro, ISBN 978 94 6042 113 6.

BOEK SAMENLEVING

Zelfmoord beschreven
Bart Demyttenaere

Zelfdoding blijft een groot probleem in onze samenleving. Ons land staat hoog genoteerd in de statistieken. Dagelijks maken gemiddeld drie mensen een eind aan hun leven. Hoewel het aantal overlijdens door zelfdoding het voorbije decennium daalde, stegen de cijfers in 2008 en 2009 opnieuw. Preventie is een werk van lange adem. Reeds in 2000 schreef Bart Demyttenaere een beklijvend en persoonlijk boek over de problematiek. Dit heeft hij nu herwerkt en geactualiseerd.

Het boek opent met aangrijpende brieven aan zijn broer Luk die in augustus 1994 zelfmoord beging. De dode broer is als een klankbord. „De thematiek van zelfmoord blijft me mateloos intrigeren”, schrijft Bart Demyttenaere. „In twaalf jaar tijd is er in België bijzonder weinig veranderd.”

Demyttenaere, die weigert eufemismen als 'zelfdoding', 'suicide' of 'uit het leven stappen' te gebruiken, laat een nuchtere opsomming van cijfers en gegevens afwisselen met gesprekken met nabestaanden. Dat koppelt hij aan een poging om enkele hardnekkige misvattingen uit de wereld te helpen. Zo is zelfdoding geen ziekte en is het niet waar dat mensen die het er vaak over hebben, het toch niet zullen doen. Het tegendeel is waar. Maar iemand met zelfmoordgedachten kan wel degelijk op andere gedachten worden gebracht. Het blijken ook niet enkel labiele figuren die er zelf een eind aan maken. Dat bewijst de auteur met een lijst van bekende zelfmoordenaars uit de Lage Landen.

Schrijvend is het hoofdstuk over zelfdoding en homoseksualiteit. Demyttenaere klaagt ook

de dubbelzinnige houding van de religies tegenover zelfmoord aan. Die ambiguïteit zit ook in de richtlijnen van de katholieke Kerk over het verbod op een kerkelijke uitvaart voor iemand die euthanasie liet plegen, al zullen de meeste pastores dat uit begrip voor de wanhopige situatie van de overledene wel degelijk doen.

Het vlot geschreven boek raakt een diepe kern. Dat is misschien het best weergegeven in een van de eerste citaten die Demyttenaere ons meegeeft: „Suïcidanten zijn wat de kanaries in de steenkoolmijnen waren: noodsignalen die de onleefbaarheid aangeven van een hectische en vereenzaamde wereld.”

Een lijst met nuttige adressen en telefoonnummers sluit het boek af. (EDS)

Bart Demyttenaere, *De last van het leven. Zelfmoord in België en Nederland. Feiten, cijfers en getuigenissen, indringende gesprekken met nabestaanden*, Van Halewyck, Leuven, 2012, 19,95 euro, 312 blz., ISBN 978 94 6131 081 1.